

Povzetek raziskave: "Sulec (*Hucho hucho*) na Balkanskem polotoku"

Sulec je ena najbolj skrivnostnih vrst evropske sladkovodne favne. Je občutljiv indikator za vrednotenje nekaterih izmed ekološko najpomembnejših rek donavskega povodja. Zgodovinsko gledano je bila vrsta široko razširjena v celotnem donavskem porečju. Od poznega 19. stoletja pa so se populacije sulca skrčile za dve tretjini, preostale populacije pa zelo ogroža gradnja hidroenergetskih objektov. Do sedaj je bilo vedenje o razširjenosti sulca na Balkanskem polotoku skromno. Pričujoča raziskava nudi pregled dejanske razširjenosti sulca na Balkanu. Skupno je bilo identificiranih 1.822 kilometrov rek s populacijami sulca, ki so rezultat naravne drsti v rekah, kar pomeni da je ta regija odločilnega pomena za to vrsto. Populacije so bile najdene v 43 rekah oziroma rečnih odsekih v Sloveniji, na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini, Srbiji in Črni Gori. Približno 65% vseh rek, v katerih najdemo sulca, se nahaja v teh državah, kar poudarja pomembnost balkanskih rek za preživetje vrste. Za vsako državo so bile prepoznane največje in najbolj zdrave populacije, ki predstavljajo ključna jedra vrste in zajemajo reko Savo in njene pritoke v Sloveniji, reko Kolpo na slovensko-hrvaški meji, reko Uno na meji med Hrvaško in Bosno in Hercegovino, zgornji toke reke Drine in njene pritoke v Bosni in Hercegovini in Srbiji ter reko Lim v Črni Gori. Na Balkanu se nahaja večina najpomembnejših habitatov sulca glede na njihov obseg; v regiji smo našli šest več kot sto km dolgih rečnih odsekov, ki jih kontinuirano naseljuje sulec (Sava, Kolpa, Una, Sana, Drina in Lim), od vsega skupaj sedmih, ki predstavljajo celoten habitat te vrste.

Največja grožnja tem populacijam je melagomanski načrt hidroenergetske izrabe rek na Balkanu, ki praktično zadeva prav vse glavne vodotoke, ki jih naseljuje sulec; Kar 93 projektov za izgradnjo jezov se neposredno nanaša na rečne odseke, ki so vitalnega pomena za sulca, mnogo dodatnih načrtov za jezove pa vključuje tudi povirne dele rek in pritokov, kar bo trajno poslabšalo ekološke pogoje nizvodno. Če bodo vsi ti jezovi zgrajeni, bo najmanj 1.000 kilometrov sulčevega habitata spremenjenega v zajezitvena jezera ali pa bo ta izrazito poslabšan zaradi nihanja vodne gladine pod jezom. V kolikor bodo ti načrti uresničeni, ocenjujemo, da bo izgubljeno vsaj 60-70% balkanske oziroma 35-40% celokupne populacije sulca, pri čemer se bodo prizadete populacije kritično zmanjšale in razdrobile ter izgubile sposobnost naravnega samoobnavljanja.

Za ohranitev vrste je bistvenega pomena, da preostale naravne struge rek, kjer živijo naravne populacije sulca, ostanejo nezajezene. Prav tako bi k preživetju sulca pripomogla ponovna vzpostavitev populacij v nekdanjih habitatih sulca. Poudarjamo, da je sulec kot plenilec indikator relativno zdravih rečnih ekosistemov. Ti ekosistemi omogočajo številne ekosistemske storitve in so habitat tudi mnogih drugih vrst vključno z vsaj 16 vrstami rib (npr. kapelj, čep in upiravec), ki so prav tako zakonsko zaščitene. Obstoječi sulca in ostalih ribjih vrst je nezdržljiv z hidroenergetsko izrabo rek.

Za vlade bi morali biti izsledki te študije izrednega pomena za izpolnjevanje zavez k varstvu narave, saj je sulec zaščiten s Habitatno direktivo Evropske Unije in Bernsko konvencijo, obenem pa je ključna vrsta v okviru doseganja ciljev evropske Vodne direktive.